

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах нестабільної економічної ситуації в Україні та зростання жорсткої конкурентної боротьби на зовнішніх та внутрішніх ринках, підприємства втрачають ринки збуту продукції через низьку її конкурентоспроможність, й тому повинні приділяти особливу увагу інвестиційно-інноваційному розвитку, адже він впливає на рівень ефективності діяльності інституційної одиниці. Одним із важливих факторів, що гальмує перехід підприємств на інноваційно-інвестиційну модель розвитку, є відсутність відповідного механізму управління такими процесами.

Проблемам інноваційно-інвестиційної моделі розвитку підприємств приділена значна увага в роботах таких вчених, як: С.А. Володін, П.Т. Саблук, М.Я. Дем'яненко, М.Й. Малік, М.Х. Корецький, О.І. Дацій, Й.Шумпетер, Е.Менсфілд, Р.Уотермен, Е.Денісон, М.Портер, О.Василенко, О.Гриньова, А.Загорулькіна, А.Золотарьова, В.Ільчук, А.Пересада, О.Романішин, А.Федоренко, Л.Федулова, Д.Яскевич та інших.

Аналіз сучасних наукових робіт дозволяє зробити висновок, що більшість авторів досліджували такі механізми в контексті проблем власних наукових досліджень в обмеженому колі питань. Недостатність таких досліджень гальмує розробку основних напрямків інноваційної політики.

Оскільки будь-яка інновація потребує інвестицій, ці два поняття дуже близькі та нерозривно пов'язані між собою сфери економічної діяльності. Як ресурсне забезпечення чіткості інвестиційно-інноваційного зростання може бути лише створення інвестиційно-інноваційного механізму. Це дасть змогу врегулювати та розв'язати проблеми інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств.

На сьогоднішній день не існує чіткого визначення інноваційно-інвестиційного розвитку, тому під *інноваційно-інвестиційним розвитком* будемо розуміти процес господарювання, що спирається на безупинний пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємства в змінних умовах зовнішнього середовища у рамках обраної місії та прийнятої мотивації діяльності, який пов'язаний із модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту. Тому більш детально розглянемо сутність *механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств* як сукупності суб'єктів, об'єктів, елементів, форм, методів, принципів, та інструментів управління, за допомогою яких досягається економічний розвиток та підвищується конкурентоспроможність підприємств різних видів під впливом впровадження інноваційно-інвестиційних процесів. За своєю структурою зазначений вище механізм є складним і багатокомпонентним формуванням, що створюється з метою забезпечення ефективного управління процесом переходу підприємств на інноваційно-інвестиційну модель розвитку.

В основу побудови механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств покладені такі *принципи*:

- взаємоузгодженості – передбачає координацію діяльності інноваційно-інвестиційного процесу підприємств;
- адаптивності – здатність миттєво реагувати на зміни в зовнішньому та внутрішньому середовищі, враховуючи потреби споживачів в оновленні продукції та послуг;
- реалістичності – відповідність можливостям ресурсного, інноваційно-інвестиційного та фінансового потенціалу;
- ефективності – можливість підприємств виробляти та реалізовувати товари та послуги, досягаючи максимальних кінцевих результатів при мінімумі витрат.

Для регулювання механізму інноваційно-інвестиційного розвитку застосовуються такі інструменти:

- нормативно-правові;
- інформаційні;
- науково-технічні;
- аналітичні;
- фінансові.

Основними *структурними елементами механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств* є: планування, забезпечення, регулювання, контроль. В ході здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності ресурси вкладаються в оновлене устаткування, яке необхідне для виробництва вдосконаленого продукту, але створене без використання новітніх відкриттів фундаментальної науки.

Планування інноваційно-інвестиційного процесу містить у собі: планування інноваційного розвитку, тобто систему розрахунків, спрямовану на вибір і обґрунтування цілей інноваційного розвитку організації і підготовку рішень, необхідних для їхнього безумовного досягнення тоді, як планування

інвестиційного розвитку полягає в тому, що розробляється система планів із забезпечення підприємства необхідними інвестиційними ресурсами й підвищення ефективності його інвестиційної діяльності в майбутньому.

Головну роль в механізмі інноваційно-інвестиційного розвитку відіграє система її фінансового забезпечення, що обумовлює необхідність створення чіткої обґрунтованої системи фінансування. Тільки в цьому випадку можуть бути створені необхідні умови для накопичення і маневрування фінансовими ресурсами та можливості їх концентрації на основних напрямках інноваційної політики. Основними джерелами фінансування інноваційно-інвестиційного розвитку залежно від кон'юнктури інвестиційного ринку можуть бути як внутрішні (власні кошти суб'єктів господарювання), так і зовнішні (вітчизняні та іноземні) джерела. Інформаційне забезпечення механізму інноваційно-інвестиційного розвитку посідає провідне місце, оскільки за його допомогою можна забезпечити підприємство економічною і комерційною інформацією та провести діагностику науково-технічного потенціалу, що, в свою чергу, контролюється та регулюється. Регулювання інноваційно-інвестиційного розвитку полягає в тому, що регулюються інноваційно-інвестиційні процеси та взаємодія підприємства з інвесторами.

Склад елементів даного механізму відрізняється по формі і змісту залежно від характеру їх взаємодії, впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. В основу формування даного механізму повинен бути закладений підхід, який передбачає впровадження інновацій з врахуванням фінансових, матеріальних можливостей та соціальних, психологічних, культурних потреб покупців товарів та послуг. На даний час, успішність механізму інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств залежить від вирішення комплексу проблем як на макроекономічному, так і мікроекономічному рівні. До їх складу варто внести: неузгодженість законодавчих актів; відсутність взаємозв'язку між грошово-кредитною, бюджетно-фінансовою політикою і політикою економічного зростання; невирішеність проблем технологічного обміну; відсутність тісних зв'язків між наукою і виробництвом; недосконалість системи права інтелектуальної власності.

За таких умов можливі два основні шляхи активізації інноваційно-інвестиційної діяльності, а саме – державна підтримка і ефективне використання внутрішніх можливостей підприємств для створення потенціалу інноваційного розвитку. Державне фінансування слід концентрувати в суспільному секторі економіки, а більшість підприємств повинні використовувати внутрішні резерви для інноваційно-інвестиційного розвитку.